

uredi in predloži seznam centralnemu knjižničnemu odboru.

Centralni knjižnični odbor odloča na podlagi danih sredstev, katere knjige in za katere knjižnice se naroče od predlaganih. Spisek novih knjig se vsako leto objavi, od časa do časa se pa izdajo tudi dopolnilni katalogi.

Na ta način bi postale okrajne učiteljske knjižnice živ organizem za duhovno življenje učiteljstva. Slovensko učiteljstvo bi imelo v okrajnih učiteljskih knjižnicah moderen pedagoško-znanstveni inštitut, ki bi mu bil v ponos in v veliko korist.

Okrajne centrale knjižnic.

Okrajne učiteljske knjižnice bi pa lahko postale potom »knjižničnih odborov«, ki jih izvoli okrajna učiteljska konferenca vsako leto, neke okrajne centrale za vse knjižnično delovanje v okraju. »Knjižnični odbori« bi lahko plodonosno razširili svoj delokrog in zelo mnogo koristili našemu knjižničarstvu.

Oni bi lahko imeli nadzorstvo in vodstvo nad šolskimi in javnimi ljudskimi knjižnicami v šolah v svojem okraju. »Knjižnični odbori« bi lahko zbirali »statistiko« o delovanju teh knjižnic in okrajne knjižnice: koliko knjig štejejo, koliko izposojevalcev je bilo, koliko knjig se je izposodilo itd. Dajali bi lahko iniciativo za snovanje novih knjižnic in njih organizacijo v okraju in eventualno zbirali tudi knjige za iste, ki bi jih nabrali potom darov.

Osrednja centrala.

Poleg okrajnih knjižničnih central bi potrebovali tudi osrednjo knjižnično centralo, ki bi zbirala in uredila skupno statistiko iz vseh okrajev, o celotnem našem knjižničnem gibanju in napredku ter bi dajala iniciativo okrajnim centralam.

Kot taka osrednja centrala bi lahko poslovala »Centralna knjižnica Pov. UJU v Ljubljani«, oziroma njen knjižničar.

Centralna knjižnica Pov. UJU.

»Centralna knjižnica Pov. UJU« ima nalogo, da zbere v prvi vrsti pedagoške knjige in dela, ki jih vsebuje slovenska bibliografija in v drugi vrsti vsa jugoslovanska pedagoška bibliografsko važna dela. Druge naloge te centrale so razvidne iz poslovnika Pov. UJU.

To bi bila duša vse naše knjižnične organizacije in nje evidenčni in iniciativni urad, ki bi dajal vsa navodila.

Na delo!

Ideal, povzdigniti ljudsko izobrazbo potom knjižnic bi bil s pomočjo resne volje učiteljstva lahko hitro dosežen. Če si vzamemo dane smernice za cilj, lahko hitro preprežemo vso Slovenijo z modernimi knjižnicami. Ljudstvo rado čita, če le kaj ima. Iz branja časopisov se je pri njem že razvila potreba branja knjig. Sčasom bi se knjižnicam pridružile tudi mogoče lahko javne čitalnice.

Za javne knjižnice bi lahko zahtevali tudi podporo pri občinah, ker če že mora prispevati za izobrazbo do 14. leta, jo bo pospeševala tudi nadalje.

Naša organizacija bo šele tedaj na višku, kadar bo v kulturni in prosvetni smeri storila vse, kar lahko stori po svoji naravni poziciji, ki jo ima v narodu. Pomnožimo delovanje naših šolskih knjižnic, snujmo na šolah javne ljudske knjižnice, reorganizujmo naše okrajne učiteljske knjižnice, osnujmo centrale!

Načrti za zlozljiv šolski oder.

Poverjeništvu UJU je prejelo dose-daj od treh tovarišev načrte za zlozljive šolske odre.

Načrtom so pridejani tudi opisi in navodila. In sicer je poslal prav praktična navodila tov. Oskar Žolnir iz Cirkovc ter skice celotnega odra, scene in sprednjega dela, detajlov in kulisnega ogrodja, Tov. Žolnir je že postavil sam svoj oder in dal navodila za odre na štirih krajih. Pročelje in prerezni načrt odra nam je poslal tov. From V. iz Spodnje Kungote z vsemi navodili. Fotografijo šolskega odra (pročelja z odprto sceno) nam je pa poslal tov. Milko Rajner iz Savinjske doline z istočasnim opisom odra, ki se postavi v šolski sobi.

Poverjeništvu zbira še nadaljne načrte, opise in fotografije šolskih odrov, iz katerih namerava napraviti celotno zbirko, jo urediti in po možnosti pozneje objaviti.

Naša kulturna organizacija.

Pedagoški krožki.

—pkr **Ped.-did. krožek v Mariboru** je imel 19. februarja 1924 svoj redni občni zbor v risalnici deške meščanske šole v Krekovi ulici.

Predsednik krožka, okrajni šolski nadzornik g. M. Lichtenwallner pozdravi navzoče člane.

V svojem poročilu naglašava velevažen pomen Ped.-did. krožka, koji se v zadnjem času razvija prav povoljno.

V naše šole se uvajajo polagoma moderne struje na polju vzgoje in pouka. Zapirajo se vrata stari šoli učilnici in odpirajo se vrata novi delovni šoli — stopili smo že čez prag. S tihim, smotrenim delom seznanja krožek učiteljstvo z novodobnimi problemi in mu podaja smernice, kako naj uravnava vzgojo in pouk po modernih načelih.

Poročila društvenih funkcijonrajev. Tajnica poda poročilo o krožkovem delovanju v preteklem letu:

Ped.-did. krožek je imel v preteklem letu 9 sestankov, pri kojih so se obravnavale in preresetavale sledeče teme:

1. Estetika v šolskem delu. (D. Humek).
2. Uvod v eksperimentalno pedagoško in poskusi z nekaterimi aparati, s kojimi razpolaga krožek. (Škof).
3. Higijena šolskega poslojja. (Dr. Jurečko).
4. Novi učni poizkusi v Nemčiji. (A. Osterc).
5. Proučevanje otroške narave. (H. Bračičeva).
6. Produktivna šola. (M. Lichtenwallner).
7. Delovni princip v merstvu. (D. Humek).
8. Delovni princip v računstvu. (A. Osterc).
9. Delovni princip v domoznanskem pouku. (V. Rode).

Krožek je spomladi snoval nekakšno »delovno združenje«, pri kojem naj bi se skupno obravnavala in preresetavala ta ali ona pedagoška vprašanja. V ta namen se je zbralo vsak teden za 2 uri nekaj članov v krožkovi knjižnici — takih sestankov je bilo dvanajst. Čitala so se predavanja dr. Matičevića, vseučiliškega profesorja v Zagrebu: Teorijska pedagogika. Dalje smo se poglabljali v Karsenovo delo: »Die neue Schulreform in Deutschland«. — Tema dvema deloma so potem še sledili nekakšni debatni popoldnevi, pri kojih smo se pogovarjali in debatirali o tem in onem na polju vzgoje in pouka.

Ped.-did. krožek je tudi to leto redno pošiljal »Popotniku« ocene modernih ped. del in revij.

Blagajnik poroča o stanju blagajne. Pregledovalca računov najdeta račune v redu in blagajniku se da absolutorij.

Iz poročila knjižničarja posnamemo, da se je število knjig precej pomnožilo z novimi modernimi deli in da člani prav pridno segajo po njih.

Volitve: Odbor ostane stari, in sicer: Predsednik: okrajni šolski nadzornik g. M. Lichtenwallner; podpredsednik: Viktor Rode; tajnica: Herma Bračičeva; blagajnik: Anton Osterc; knjižničar: Haberman; odborniki: Permetova, Mlinaričeva, Pučelik, Kožuh.

Končno so se obravnavale še nekatere interne zadeve krožka.

Predavanja in poročila pri društvih.

—s **Popravek**. V 8. številki »Učit. Tovariša« stran 3.: Naša kulturna organizacija, desna kolona: »Učiteljsko društvo za konjiški okraj«, dne 12. januarja 1924. Napačno: Od 58 članov n. v. z. o. čih 15, temveč odsotnih 15, navzočih torej 43, kar se naj blagovoli popraviti.

—s **Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj**, dne 9. februarja 1924 v Brežicah.

Pomen in cilji »Podmladka Rdečega Križa«, predaval tov. Drnovšek.

Službena pragmatika za civ. državne nam., poročal tov. Čopič.

—s **Okrajno učiteljsko društvo Dol. Lendava**, 16. februarja 1924 v Dol. Lendavi. Od — članov, navzočih —?

O »Podmladku Rdečega Križa«, predaval tov. nadzornik Cvetko.

Naše narodno prosvetno delo.

Javne šolske ljudske knjižnice.

—pk **Javna šolska knjižnica v Radvanju pri Mariboru**. Nadučitelj Knaflič je vkljub neugodnim razmeram nabiral štiri

leta prispevke, dokler se mu ni posrečilo nabrati primerne vsote. Za knjižnico imajo zasluge: 1. Nabiralci med domačim prebivalstvom, v številni učiteljstvo z zbirko 466 Din. 2. Okrajni glavar dr. Lanjšič 50 Din. 3. Vse mariborske banke razen Gospodarske banke in Ljudske posojilnice (SLS) 675 Din. 4. Posojilnica v »Narodnem domu« 550 Din. 5. Mestna hranilnica mariborska 250 Din. 6. Konsumno društvo mariborske mestne hranilnice 100 Din. 7. Pokrajinska uprava v Ljubljani 500 Din. 8. Prispevek neimenovanega domačina kot zadoščenje radi žalitve narodne himne 100 Din. 9. Srečko Piklar, trgovec v Mariboru daroval 100 Din. 10. G. Časova darovala 50 Din. 11. Krajni šolski svet v Radvanju 1361 Din. Skupaj 4202 Din. Uspeh knjižnice je presenetljiv. V času od 17. decembra 1923 do 23. februarja 1924 se je izposodilo 580 knjig proti plačilu po pol in 1 Din za knjigo, kar pomeni, da se prebivalstvo marljivo vadi slovenskega jezika in da je bila knjižnica tu nujno potrebna. Revnini se dajejo knjige brezplačno. G. dr. Milko Hrašovec, odvetnik v Celju, je daroval knjižnici 11 Mohorjevih knjig. Hvala lepa! Kdor tovarišev in tovarišic bi hotel storiti razvoj slova, narodnosti v Mariborski okolici dobro delo, naj blagovoli darovati knjižnici kako knjigo. Dopolnje se naj službeno po domačem šolskem vodstvu. S knjigo k srcu, s srcem k domovini — Jugoslaviji!

Gospodarski tečaji.

—pg **Gospodarski in gospodinjski tečaj v Adlešičih in v Gribljah** sta se prav dobro obnesla. Obisk je bil lep in uspeh viden. To je pač najboljša pot, da se utrdi narodno-gospodarsko delo. Kjer so slabe gospodarske razmere, je neobhodno potrebno, da prednjači učiteljsko gospodarsko delo, potem šele pridejo druge prosvetne stvari, kakor društva, igre itd. Le ta pot nas pelje do sigurnih uspehov. V to svrhu bi bilo potreba prirediti gospodarske tečaje tudi za učiteljstvo, da bi se delo vršilo sistematično.

Večerni poučni tečaji.

—pt **Večerni poučni tečaji**. Višji šolski svet je izdal dopis s priporočilom in z apelom na »dobro voljo učiteljstva«, da bi se vršili zimski večerni tečaji po vzgledu, kakor ga je priredil tov. Arrigler v Skaručni. Tovariš Arrigler naj mi ne zameri k mojim upravičenim pripombam, ki bodo veljale gotovo za pretežno večino učiteljstva v Sloveniji, katerih razmer ni seveda krivo učiteljstvo, ampak, da jasno govorim — šolske oblasti. Šolske oblasti zahtevajo to delo od učiteljstva ne da bi preje pomislele, da treba k uresničenju tega najprej odpraviti zapreke, ki države ovirajo prosvetno delo učiteljstva izven šole. In dokler ne store tega, je težko vsako delo. Vsak pameten človek ve, da je treba mornarjem ladje, ako hočejo ploviti po obširnem morju. Večina krajnih šolskih svetov se nahaja v oblasti najhujših sovražnikov napredka, edinstva, učiteljskega stanu itd. — v rokah ljudi, ki jim je glavna naloga že v kali zatreti vsak svoboden napredek. Ti ljudje omnipotentno vladajo nad šolskimi poslojji in ščuvajo nevedno, a dobro ljudstvo, proti vsemu še tako koristnemu, kar prihaja od jugoslovanske mislečega učiteljstva. Da, ako bi to učiteljstvo vzgajalo mladino v protijugoslovanskem separatističnem in avtonomističnem duhu, bi se takoj odprla na stežaj vrata šolskih poslojji. In ker učiteljstvo hoče vzgajati svobodne, nacionalne in zavedne jugoslovanske državljane, jim ti svetovno znani sovražniki kulture in prijatelji reakcije zapirajo vrata, ker se čutijo in smatrajo absolutne gospodarje nezavednega in versko fanatično vzgojenega slovenskega ljudstva. Tovariš Arrigler je gotovo eden najsrčnejših od nas v Sloveniji z ozirom na to, da je Skaručna izključno napreden kraj in da Skaručani obračajo veliko pozornost na šolo in na učiteljstvo. Čast takemu ljudstvu! Da so to resnični prijatelji šole in učiteljstva naj zadostuje dejstvo, da so za svojo dvorazrednico votirali za tekoče leto, beri in piši, nad 130 tisoč kron. Katera višje organizirana šola v Sloveniji, da ne govorim o dvorazrednicah, se zamore ponašati s tako častno vsoto? S tem je povedano vse! Kadar bo ostalo učiteljstvo oblagodarjeno tako, takrat se bo tudi ono brez pomisleka poprijelo te »lepe ideje«. Toda do tega bo treba še dolgo čakati, ker se šolskim oblastim ni zdelo po petih letih osvobojenja potrebno odpraviti ovire učiteljstvu, ki ga oklepajo pri izvrševanju svojega poklica — izven šole. **Dokler ne**

bo z zakonom določeno, da sme učiteljstvo uporabljati šolo tudi v izvenučnem času za prosvetne tečaje in druge prosvetne prireditve, ali da se izda vsaj tak odlok od prosvetnega oddelka ali ministrstva, toliko časa je težko govoriti o prosvetnem delu na podlagi odlokov. Najprej je potreba napraviti učiteljstvu prosto pot za prosvetno delo in odpraviti ovire. Take zahteve, da nam napravite svobodno pot, so bile vedno omalovaževane. Razmere za napredno in jugoslovansko misleče učiteljstvo so še vedno iste, da govorim odkrito, kakor v stari Avstriji. Drugega ne kaže, kakor da jih bomo morali učitelji sami odpraviti, ker gospodje juristi pri šolskih oblastih nimajo zmisla za to in se tudi oklepajo le pravic krajnih šolskih svetov, da se šola ne odpre splošni prosveti. Segli bomo po samopomoči, napredna javnost je za nami. S takimi dopisi se nas izziva, ker bi morali vendar vedeti, da je to neizpeljivo po avstrijskih zakonih, ki so še danes v veljavi in katere ščiti sama šolska oblast, ne zavedajoč se, da s tem zelo škoduje celokupnemu napredku. Izdajte odlok, da sme učiteljstvo brezpogojno uporabljati šolo za prosvetne namene tudi v izvenučnem času!

Hugo.

Gibanje šoliodrasle mladine.

—pšo **Iz Ponikve ob južni železnici**. V nedeljo, dne 24. svečana je uprizorila šoliodrasla mladina v Ponikvi prav lepo uspelo prireditev na novo napravljenem šolskem prireditvenem odru, katerega načrt in risbe je izgotovil stavbenik g. Joško Karlovšek iz Sloma pri Ponikvi, a ogrodje odra tako prikupljivo obklesal tukajšnji učitelj g. Lud. Komar. — Posamezne točke sporeda, tako burki enodejanki: »Vedež« in »Junaki«, kakor pevške točke: »Opomin k petju« — J. Aljaž, »Venček narodnih pesmi« — Gostiša in »Na planinc« — H. Sattner v mešanih zborih, so se proizvajale v občjo zadovoljnost tako, da so bile sprejete z aplavzi od navzočega občinstva, ki je dubkoma napolnilo šolsko sobo. Med posameznimi odmori in k sklepu prireditve so pa udarjali domači tamburaši. Prireditve se je ponovila na pustno nedeljo z istim uspehom. — Tako moralni kakor gmotni (nekaj nad 2000 Din) uspeh sta bila zelo zadovoljiva. Čisti dobiček je namenjen v kritje stroškov novega šolskega odra in pa v podporo tukajšnje revne šolske mladine. S to prireditvijo je pokazalo učiteljstvo krepko voljo navezati nase tudi šoliodrastlo mladino, kar se mora povsem odobravati. Dosedaj so bili namreč vajeni Ponkavljeni videti in slišati na šolskem odru le svoje šolske otroke. Kakor se nam poroča, se pridno vadijo tudi ti za svojo uprizoritev, ki se vrši v času okoli Velike noči. »Le krepko naprej pa začrtani poti!«

Šolski odri in pevski zbori.

—po **Šolski oder štirirazrednice v Srednji Bistrici v Prekmurju** je uprizoril na predvečer kraljevega rojstva dne 16. decembra prireditev z deklaracijami, vtajem in igro »Pri palčkih«. Vse točke vzbore so bile dobro naštudirane in prav povoljno izpeljane. Posebno pohvalo je žela ljubka igra »Pri palčkih« z res izbornim nastopom mladih igralcev-korenjakov in deklaracija »Jugoslavija«, izvršena v zboru 16 deklet III. razreda s kretnjami v taktu. — Šolski oder si je nabavil letos lastne kulise, naslikane po posebni prijaznosti gosp. akad. slikarja Trstenjaka. Žal, da skromni dohodki do sedaj še niso omogočili dovršiti dela, ker se dohodki delijo tako za nabavo novih dekoracijskih predmetov, kakor za izpopolnjevanje šolske knjižnice.

—po **Šolski oder na Koblju**. Šolska mladina na Koblju je uprizorila na šolskem odru dne 2. in 3. februarja t. l. dve igrici, in sicer »Vedeža« in »Povodnega moža«. Vsi mali igralci so se prav spretno živeli v svoje vloge, nastopali jako samozavestno in so svojo nalogo rešili v splošno zadovoljstvo občinstva, ki je obkropilo popolnoma napolnilo šolsko sobo, v kateri sta se proizvajali igrici. Tudi oba odrasla igralca, Kebeljčana, sta k uspehu po svoje v mnogem pripomogla. Marljivemu kebeljskemu učiteljstvu v prvi vrsti tov. Striglu in njegovih soprogov je le čestitati na uspehih, ki se večajo od leta in leta; saj pa se prijazna tovariša tudi ne strašita truda v izvenšolskem času kljub obilni zaposlenosti v šoli in v lastnem gospodinjstvu. Čisti dobiček znaša skoraj 300 Din in je namenjen za nakup knjig za šolsko knjižnico.